

דף סג.

עין משפט א.

יו"ד סימן קסג סעיף א

א. היה נושא בחבירו מעות, ואמר לו תן לי מעותי שאני רוצה לקנות בהם חטים, ואמר לו הלואה צא ועשה אותם עלי כשער של עכשיו ויהיה לך אצלי חטים בהלואה, אם יש ללואה חטים כשיעור מעותיו מותר ^ק אפי' לא יצא השער, ואם לאו אסור אפי' יצא השער ^ר.

הגה: ונאמן המוכר לומר שיש לו, ואין צריך ראיה לדבריו.

יו"ד סימן קסג סעיף ב

עיינ לעיל דף ס: עין משפט ו

עין משפט ב.

יו"ד סימן קעה סעיף ו

ז. הפוסק על הפירות ונתייקרו בשעת הפרעון, יכול לעשות שומא לפירות שנפסק עליהם וליתן לו פירות אחרים ^ש אבל מעות אינו יכול ליתן לו.

ויש מי שאומר ^ת שיכול ליתן לו מעות.

ק. מברייתא דר' אושעיא בב"מ דף ס"ג ע"א, ושם בפ"י רש"י דזכי ביה מהשתא, ואע"ג דלא משך החטים נקרא ברשותו ולא נקרא רבית כיון שאם בא לחזור יהיה עליו מי שפרע. ש"ך ס"ק ג'. ולא דמי לסימן קס"ב סעיף ב' דמספיק שיהיה לו מעט מאותו המין ועפ"ז מלוה עליו כמה סאין, ששם כיון שלוה סאה אנו רואים כאילו לווה סאה כנגד סאה וכן לעולם, אבל במכירה אין המכירה חלה אלא על מה שיש לו. ט"ז ס"ק ב'.

וכתב הש"ך דאם יש לו מעות במה שיכול לקנות חטים לא מהני ואסור, כ"כ הב"י וד"מ והב"ח. ש"ך ס"ק א'. אבל הט"ז כתב שזה מותר אך סיים שזה להלכה ולא למעשה. ואם אמר לו תן לי מטבעות מאה זהובין שאני רוצה לקנות בהם מטבעות כסף לתת אותם בשבוע הבא, ואמר לו הלואה עשה אותם עלי מטבעות כסף אסור אם אין ללוה מטבעות הכסף, כ"כ בבן איש חי פ' עקב הלכה ו'.

ר. כיון שאין לו חטים ולא נתן לו ג"כ מעות במה לקנות לו אותם, זה דומה לרבית ואסור. באר הגולה אות ג'.

ש. טור בשם הרמב"ם ושכן הסכים הרא"ש, דנראה כמחזיר לו מעות יותר ממה שהקדים לו כשפסקו.

ת. טור בשם ר"ת בתוס' דף ס"ג בד"ה דא"ר ינאי, כיון שנעשה דרך מקח וממכר ולא דרך הלואה.

הגה: אבל יכול לפסוק על שער שבשוק על פירות אחרים כאילו נותן לו מעות עכשיו.

ודוקא שלא שמו הפירות הראשונים על מעות, רק שאומר לו כך וכך סאים, חטים יש לי בידך תן לי בהם כו"כ יין או דבר אחר, אבל אם שמו הפירות הראשונים על דמים שיצטרך לומר לו כו"כ דמי החטים בידך תן לי בהם יין אסור^א דהוי כאילו הלוח לו מעות ואין פוסקין עליהם כשהם מעות בעין אלא כשיש לו, כמו שנתבאר סי' קס"ג.

עין משפט ג. יו"ד סימן קפד פ"ה ד

ה. ד. הלוהו על שדהו ואמר לו אם לא תתן לי מכאן ועד ג' שנים הרי היא שלי, ולא אמר "מעכשיו" בענין שאין המקח קיים תוך הג' שנים, הרי לא יאכל הפירות^ב תוך הג' שנים ואם אכלם הרי זו רבית קצוצה ויוצאת בדיינים.

הגה: וי"א דכל מה שאכל תוך הג' שנים לא הוי אלא אבק רבית^ג ואינה יוצאת בדיינים, אבל מה שאכל אחר הג' שנים צריך להחזיר^ד, וכן עיקר.

יו"ד סימן קעב פ"ה א

א. המלוה את חברו ולקח ממנו משכון בית או שדה על מנת שיאכל פירותיו כל זמן שהמשכון בידו, אם כתב לו שבסוף שנים ידועות

א. אפי' יצא השער, אא"כ יש לו יין כדלעיל בריש סי' קס"ג. ש"ך ס"ק י'.

ב. ממשנה שם דף ס"ה ע"ב וכשנויא בתרא בגמ' דף ס"ו ע"ב, דמתניתין איירי באמר לו "מעכשיו".

ואם אכלם הוי רבית קצוצה, כמימרא דרב נחמן שם וכפי' הרי"ף והרמב"ם בפ"ו מהלכות מלוה דגם אתוך ג' שנים קאי וכרבינא, דמשכנתא בלא לנכות מההלואה רבית קצוצה היא. באר הגולה אות ה', ו'.

ג. כ"כ הרא"ש שם, וכן פי' רש"י ד"ה והדרא פירי וכשיטת התוס' בדף ס"ז ע"א ד"ה פירי.

ד. משום שהיה סבור שנחלטה לו השדה, וכשנודע לו שלא קנאה מוציאה מידו דהוי מחילה בטעות, אבל תוך ג' שנים לא הוי טעות שהרי בידו וברשותו היה להחזיר המעות למלוה. ועיין בחו"מ סי' ר"ז סעיף י'. ש"ך ס"ק ז'. ועיין בסי' קע"ד, ובש"ך ס"ק ד'.

תחזור השדה או הבית בלא כסף לבעליה שזה משכנתא דסורא מותר ^ה, אפי' מרחיב לו זמן הרבה כגון שהלוהו מאה והתנה עמו שאחר עשר שנים תחזור הקרקע לבעליה בלא כסף והיה שכר אותה קרקע אלף דינרים לשנה מותר, שאין זה אלא כמי ששכר בפחות.

א. ב. ה"ה אם התנה עמו בעל הקרקע שבכל זמן שירצה הלוה לסלקו יביא לו מעות ויחשב לו כו"כ בכל שנה ויסלקו מן השדה או הבית והוא יחזיר לו שאר הדמים מותר, מאחר שאין כח ביד המלוה לגבות מחובו כלום ^ו ולהחזיר הקרקע ללוה, אינו אלא שכירות ^ז.

הגה: וי"א אפי' בלא משכנתא דסורא יש להתיר ^ח ללות, כיצד אם הלוה לזמן קצוב לכו"כ שנים, אם הלוה יכול לסלקו תוך הזמן ומנכה לו כל שנה ושנה לפי החשבון דבר מועט זה נקרא שהמשכון בניכוי החוב ומותר, ואם לא מנכה לו כלום מהחוב הוי אבק רבית.

הגה: אם אין הלוה יכול לסלקו תוך הזמן אפי' בלי שום ניכוי מהחוב מותר ^ט.

הגה: וי"א דאין חילוק ^י בין מקום שיכול לסלקו או לא יכול לסלקו אלא בשניהם אם מנכה לו מהחוב מותר, ובלי שום ניכוי מהחוב אסור, והולכים אחר המנהג.

ה. מסקנת הגמ' בב"מ ס"ד ע"ב, וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות מלוה בשם מקצת הגאונים וכדעת הרי"ף. ועיי' בגאון אות א' שהאריך בששה שיטות הראשונים.

והטעם דבמשכנתא דסורא מותר כיון שאין אחריות של ההלוואה עליו דאם שטפה נהר אינו נוטל כלום אלא פירות שעשה ואינו יכול המלוה לכוף הלוה לפרוע לו חובו לא מזו ולא משאר נכסים, משא"כ במשכנתא סתם שהאחריות של ההלוואה עליו ואם רצה תובע חובו ממנו ואם שטפה נהר גובה משאר נכסים. כ"כ הב"י הביאו הט"ז. והש"ך בס"ק א' כתב דמשמע מלשון השו"ע דטעם ההיתר הוא בשביל שכותב כך בשטר, ולפ"ז אפי' יש כח ביד המלוה לגבות חובו כשירצה מותר, אבל דעת המחבר נראה דלעולם בעינן שלא יהיה כח בידו לגבות מחובו כלום.

ו. כ"כ ה"ה שם כדי ליישב השגת הראב"ד.

ז. ואין אחריות על הלוה, ואם שטפה נהר אין לו למלוה עליו כלום.

ח. זו שיטת התוס' שם.

ט. טור בשם רש"י והרא"ש.

י. הש"ך בס"ק ז' כתב דיש חילוק, דבמקום שלא מסלקים ובלא ניכוי הוי אבק רבית, ובמקום שמסלקים בלא ניכוי הוי רבית קצוצה, והרמ"א לא נחית לזה כיון דבשניהם אסור.

הגה: ובמדינות אלו נוהגים היתר במשכון בניכוי מהחוב אפי' יכול לסלקו. ואין חילוק בזה בין שדה לבית או שאר מטלטלין דכל שמנכה לו מהחוב מותר.

הגה: יש מתירין להלוות על הספרים ^ב או מקומות ביהכנ"ס ולישב עליהם אפי' בלי ניכוי החוב, ואין איסור רבית כיון שזה לצורך מצוה דמותר ללות ברבית לצורך מצוה, וטוב להחמיר לעשות בניכוי החוב.

הגה: כל ההיתר מיירי כשאחריות המשכון על המלוה, אבל כשהלוה כותב לו אחריות על שאר נכסיו ^ל ולא יוכל להגיע למלוה שום הפסד אסור ^מ.

הגה: בכל מקום שהמשכון יש בו אבק רבית אם בא הלוה לנכות למלוה הפירות שאכל לא מנכין לו ^נ, הואיל והמשכנתא היא ברשות המלוה ^ס ולוה עליה מתחילה ואם ננכה לו מחובו הוי כאילו מוציאין האבק רבית מהמלוה בדיינים.

מ"מ אם אמר לו הלוה אין רצוני שתאכל עוד פירותי ברבית, אם אכלן המלוה מוציאין מידו ^ע אפי' במקום שאין מסלקין, מנכין לו הפירות שאכל אח"כ מאז מחאתו.

כ. כתב הט"ז בס"ק ג' דצ"ע דלמה הרמ"א סמך על דעה זו כיון דבחו"מ סי' ע"ב הביא הב"י מתשובת הרשב"א דאסור בלא נכוי ורבית קצוצה היא, ולפחות א"כ היה לרמ"א להביא דין זה בשם י"א להחמיר, והש"ך כתב דאכן הרמ"א סיים דטוב להחמיר לעשות בניכוי.

ל. פ"י שכותב לו אחריות על שאר נכסיו, שאז אם יתקלקל המשכון מיד יש לו משכון אחר, אבל כשלא כתב לו אחריות על שאר נכסיו אע"פ שאם יתקלקל המשכון גובה משאר נכסיו של הלוה מ"מ כיון שאין לו מיד משכון אחר תחתיו מותר. ש"ך.

מ. וכתב הט"ז דמ"מ לא הוי אלא אבק רבית.

נ. וכ"ש אם אכל יותר מן החוב דאין מוציאין ממנו. ש"ך ס"ק י"ב.

ס. היינו דוקא בכה"ג וכמו בסי' קס"ו סעיף ג' וכמו שכתב הרמ"א שם והסברא האחרונה עיקר ע"ש.

ע. שאז אכלם בגזל אחרי שאמר לו לא בעינא וכל גזל מוציאין ממנו. ט"ז ס"ק ו'. וש"ך ס"ק י"ח. כ"כ הב"י בשם הראב"ד ובת"ה סי' ש"ה, בשם הרמב"ן.

ואם צריך שימחה בו דוקא בב"ד או לא, כתב הב"י שתי דעות בזה ע"ש, ועוד כתב הב"י דמשמע דוקא היכא שיש בזה אבק רבית ומחה בו לא לאכול הוי גזל ומוציאין מידו, אבל אם אין גם אבק רבית אין מוציאין גם במחה. ועיין בש"ך ס"ק י"ז מה שהעיר מסי' ע"ד בחו"מ סעיף ג'.

עין משפט ד.

יו"ד סימן קעד סעיף ה

ה. ו. אמר המוכר ללוקח כשתביא שאר המעות תקנה מעכשיו שניהם אסורים ^פ בנתיים לאכול מהפירות, אלא מניחים אותם ביד שלישי אם יביא הלוקח שאר המעות יתן השליש הפירות ללוקח, ואם לא יביא המעות, יתנם למוכר, והמוכר יחזיר המעות שקיבל ללוקח.

ה. ז. ואם אמר הלוקח אני אוכל הפירות ואם לא יגמר המקח כשיבא המוכר להחזיר לי מעותי אנכה דמי הפירות שאכלתי, מותר ^ז וה"ה אם המוכר אמר כן ^ק.

הגה: ודוקא שאמר אנכה לך מן הדמים, אבל אם אמר אשלם לך ^ר הפירות שאכלתי אסור, דסוף סוף רבית נטל אלא שחוזר ומשלם רבית זו.

דף סג:

עין משפט א.

יו"ד סימן קעה סעיף א

א. א. שער העיירות אינו קבוע ואין פוסקים עליו ^ש, אבל פוסקין על שער המדינה שהוא קבוע.

פ. המוכר לא יאכלם שמא ישלים הלוקח המעות ונמצא שקנה השדה למפרע והרי שאכל המוכר הפירות בשביל המעות שנשארו ביד הלוקח, והלוקח לא יאכל שמא לא ישלים המעות ולא יצא השדה א"כ מיד המוכר ונמצא שאכלם בשביל המעות שנתן ביד המוכר. טור.

ז. טור מדברי התוס' שם בדף ס"ג בד"ה רבית ע"מ להחזיר.

ק. כלומר שהמוכר אומר אני יאכלם ואם יגמר המקח אנכה לו דמי הפירות שאכלתי מהמותר שחייב לי, הרי זה מותר. ש"ך ס"ק ז'.

ר. כמ"ש בפ"ו דבב"ק דף ס' ע"ב. הגאון באות י'.

ש. מימרא דרב אסי א"ר ר"י במציעא דף ע"ב, והרי"ף והרמב"ם בפ"ט ממלוה, אבל של מדינה פוסקין, שם במשנה, והיינו עיר גדולה, והטעם שפוסקים ביצא השער בעיר גדולה שאומר לו בעל המעות שאילו מעותי נשארו אצלי הייתי לוקח בזול, ומחשיבין כאילו קנה התבואה ונתייקרה אצלו, ואע"ג דלא משך כיון דהוי דרך מקח וממכר לא גזרו בו רבנן. ט"ז ס"ק א'.

א. ב. משיצא השער במדינה ה' מותר להקדים מעות לחבירו ולפסוק עמו שיתן לו אותם פירות כל השנה כשיעור מעותיו כפי אותו השער שיצא.

אפי' אם יתייקרו אח"כ א'. ואפי' אין למוכר פירות.

הגה: וי"א דפוסקין על שער העיירות, ויש להקל באיסור דרבנן ב'.

עין משפט ג. יו"ד סימן קעה פעיף ה

ה. ו. הפוסק על השער צריך שלא ירויח ג' בדבר כלום, כגון אם מנהג שהלוקח נותן שכר המתווך צריך שיתן הוא וצריך שינכה למוכר החיסרון שראויין להתחסר ד' לפי המדה והזמן.

עין משפט ז. יו"ד סימן קעג פעיף א

א. א. מוכר לחבירו דבר ששוה עשרה זהובים בי"ב, בשביל שממתין לו על התשלום אסור ה', ואפי' אם המוכר עשיר ואינו צריך למעות, ולא היתה הסחורה נפסדת אצלו אם יעכבה עד שעת היוקר.

ת. יצא השער בכרך אע"פ שבכל העיירות הסמוכות לא יצא השער, פוסקים על אותו שער של הכרך. וכתב הב"י דוקא כשהן מסתפקות מכרך זה אבל אינן מסתפקות ממנה אפי' סמוכות לה, הולכים אחר השער של המקום שמסתפקין ממנו. ש"ך ס"ק ב'.

א. שם בגמ' דף ס"ג ע"ב.

ב. פי' כיון דדרך מקח וממכר הוא אינו אלא מדרבנן, וכן הלואת סאה בסאה בסי' קס"ב אינו אלא מדרבנן.

ג. כדאמר רבא לרב אדא שם בדף ס"ג ע"ב, והיינו שלא ירויח הלוקח דבר בגין הקדמת מעותיו למוכר.

ד. פי' מחמת אכילת העכברים או מתפזורת, כדאיתא בהמפקיד דף מ' לענין פקדון ובחור"מ סי' רצ"ב.

ה. ממשנה בב"מ ס"ה ע"ב, ואפי' אם המוכר עשיר. שם בגמ'.

ו. וכתב הט"ז בס"ק א' דפי' שמוכר לו דבר שעתיד לתייקר כשיעור היוקר מכיון שממתין לו על המעות ונמצא לגבי המוכר שהוא עשיר אין לו הנאה שהרי יכול להניח המקח עד שיתייקר, אפ"ה אסור שהולכים אחר זמן המקח דאם היה כסף ללוקח עכשיו היה קונה אותו בזול א"כ בשעה שנוטלו ממנו ביוקר זה באיסור.

א. ב. במה דברים אמורים בדבר שיש לו שער ידוע^י או דבר ששומתו ידועה, אבל טלית וכדומה שאין לו שער ידוע^ז ואין שומתו ידועה מותר למכרו ביוקר ע"מ לפרוע לזמן פלוני, ובלבד שלא יאמר לו בפירוש אם תתן לי מיד הרי הוא לך בעשרה ואם לזמן פלוני בי"ב^ה. וי"א אפי' אינו מפרש אסור^ט ורק במעלהו מעט^י במחיר מותר, אבל אם מעלהו הרבה עד שניכר לכל שבשביל המתנת המעות הוא מעלה המחיר, הרי זה כמפרש ואסור.

הגה: דבר הנמכר בעשרה ולפעמים בי"ב כמו כשבאים שרים וכדומה, אם הרגילות שהשרים באים לעיר מותר למוכרו בי"ב^כ.

י"ד סימן קעג פעיף ז

עין משפט ז.ט.

ז. יא. אם קונה דבר ששונה י"ב בעשרה מכיוון שמקדים לו המעות אם

ו. כמימרא דרב נחמן וכפי' התוס' בדף ס"ג ע"ב, וכ"כ הרא"ש וה"ה בפ"ח ממלוה בשם הרשב"א.

ז. כתב ה"ה ובעל התרומות דבקרקע כיון שאין לו אונאה וגם אין כיוצא בו נמכר בשוק כל שהוא דרך מקח וממכר שאינו נראה כרבית מותר, אא"כ פירש בפירוש ואמר לו אם מעכשיו בכך וכך ואם לזמן פלוני בכך וכך שאז אסור, אפי' לא החזיק הלוקח עדיין בקרקע וה"ה לכל דבר שאין לו קיצבה ואונאה. ש"ך ס"ק ב'.

ח. ואם יאמר לו אם תתן לי עכשיו בכך וכך ואם לזמן פלוני יותר ביוקר שאסור לתת לו בשער היוקר לזמן פלוני אם לא ע"פ היתר עיסקא, אבל לתת לו בשער הזול של עכשיו אין כאן שום איסור ועדיף ע"פ הדין לתת לו בשער הזול עכשיו ויוצא מידי נידנוד איסור של שטר עיסקא. ויש להזהר כשמחליט הקונה לתת לו לפי שער היוקר לזמן פלוני שיש לו היתר רק ע"פ שטר היתר עיסקא, צריך לשים לב לחתום שניהם מקודם על שטר העיסקא לפני שחותמים על החוזה עצמו, דאם יחתמו על החוזה עצמו הרי כבר עשו איסור ומה יועיל אח"כ שחותמים על שטר העיסקא, וצריך להזהר בזה.

וכתב בעל התרומות דכל שלא אמר לו אם תתן לי מעכשיו וכו' אלא אמר לו סתם באייר תתן לי כשער של חודש אייר אם זול ואם יוקר מותר, אע"פ שידוע שבאייר דרכן להתייקר, ואפי' יש לו עכשיו שער ידוע מותר.

ואם עבר ומכר אף במקום שהוא אסור, אינו אלא אבק רבית כיון שאינו דרך הלואה אלא דרך מקח. ש"ך ס"ק ד'.

ט. הטור, ודעת מר"ן ע"פ הכלל סתם ויש הלכה כסתם, מ"מ חוששין לכתחילה לדעה זו.

י. ובתשובות בית אפרים בשם הכנה"ג כתב דדבר ששונה ד' מעלה לה' הוי מעט. פ"ת ס"ק ד'. דהיינו עד חמישית תוספת.

כ. פי' בהמתנה וכן בסעיף אחרי זה. ט"ז ס"ק ב'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הדבר ישנו ברשות המוכר ל' אלא שאינו מצוי לו עד שיבא בנו או עד שימצא המפתח הרי זה מותר. ואם אינו ברשותו אסור מ' אפי' אם יש לו מאותו הדבר הקפה נ' ביד אחרים.

הגה: נאמן המוכר לומר שיש לי מאותו דבר פ', וכל זה אינו מותר אלא בסתם, אבל אם מפרש המוכר שאם תתן לי עכשיו אתן לך בעשרה ואם לאחר זמן בי"ב, אסור ע'.

הגה: וכל זה בדבר ששומתו ידועה, אבל אם אין לו שומה ידועה אפי' אין לו ברשותו מותר פ', וגם זה בסתם ולא במפרש.

עין משפט י. חו"מ סימן רלב סעיף ב

ב. המקבל מעות מחבירו בין שהם במכר או בהלוואה או בפרעון ומצא בהם יותר אפי' לא תבעו חבירו חייב להחזיר אם הוא כדי שהדעת טועה אבל אם היו אחת או שתיים או ארבע שאינן מגיעות לחמש ואינם כרוכים עם החבילות של החמישיות אלא בודדים לעצמם בזה כולם ז'

ל. מימרא דרב נחמן שם בדף ס"ג ע"ב, והטעם כיון שמן התורה מעות קונות הוי לענין רבית כאילו קנאם קנין גמור, כ"כ הב"י בשם הריב"ש.

מ. למכור בפחות, ודוקא כשיצא השער, אבל אם לא הוקבע השער אפי' בשוויים אסור למכור כשאינו ברשותו, דשמא יתייקר והוי רבית כמבואר בסי' קע"ה, וכ"כ הריב"ש בסי' ש"ו. וכ"מ בתוס' בדף ס"ג ע"ב ד"ה וא"ל וכו'. ש"ך ס"ק י"ז וע"ש מה שסיים.

נ. אבל פקדון אצל אחרים מותר כמו בסי' קס"ב סעיף ב' ברמ"א, ודוקא כשיצא השער מותר בשווי ובפחות אסור, אבל בלא יצא השער אפי' בשווי אסור למכור כשאינו ברשותו דשמא יתייקר והוי רבית, כ"כ הריב"ש. ולפ"ז בהיתר כשאין שומתן ידועה אפי' באין לו ג"כ דוקא ביצא השער הוא, ודלא כמשמע בלבוש. ש"ך ס"ק י"ז.

ס. כ"כ הרמ"א בסי' קס"ב סעיף ב', ובסי' קס"ג סעיף א', ובסי' קס"ט סעיף י"ח. ש"ך ס"ק י"ט.

ע. ובטור הביא י"א דאפי' במפרש מותר ביש לו, ונראה הטעם כיון שהמקח ישנו ביד המוכר מזומן אלא שממתין עד שיבא בנו אין זה קרוי המתנה, והטור חולק וס"ל דגם זה המתנה. ט"ז ס"ק י"א.

פ. בט"ז בס"ק י"ב חלק על הרמ"א וכתב דכל מקום שיש חשש שמא יתייקר יש לאסור באין לו. וכך דעת הש"ך דמיירי ביצא השער, ובברכי יוסף כתב דדברי הבאר הגולה על זה ישרים בעיני ע"ש.

צ. ואפי' נמצאו ו' או ח' אין אומרים שחמשה יתלו בטעות של חבילה אחת של חמישיות והשאר מתנה אלא כולם מתנה, ואם בא אח"כ הנותן ואמר טעיתי בחשבוני נחלקו הפוסקים אם צריך להחזיר. סמ"ע ס"ק ו', והש"ך בס"ק ב'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מתנה הם, ובלבד שלא יהיו כמנין **ק** החמישיות או העשיריות.

הגה: ובמקום שרגילים למנות אחת אחת או שתיים שתיים, ולא בחבילות של חמישיות או עשריות, המודד של הדעת טועה הוא לפי המנהג שרגילים למנות.

עוד כתב הש"ך בס"ק ב' דהמלוה לחבירו ואינו תובע הלואתו, אין הלוה חייב לשלם לו, דאמרינן במתנה נתן לו וסיים בצ"ע.

ק. פירוש, כגון שיש שמונה חמישיות ומצא שמונה יתירים, שאז אנו אומרים שנתן לסימן לכל חמשה אחד ואח"כ נתערבו לו כמנין החמשיות בזה לא הוי מתנה. סמ"ע ס"ק ט'. ובפעמוני זהב כתב דאם ישנם שני הדברים גם יחד כגון שאמר לו הלויני חמשים ומצא שנתן לו שישים וששה, אין לומר שהוא טעה בחבילה אחת של עשר נוספים וגם טעה באחדים של שש העשריות אלא בכה"ג השאר מתנה דאין הדעת טועה בכך.